



# NORGES HØYESTERETT

Den 17. juli 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Normann, Østensen Berglund og Thyness i

**HR-2023-1364-U, (sak nr. 23-064416SIV-HRET), sivil sak, anke over kjennelse:**

Oslo kommune

(Kommuneadvokaten i Oslo  
v/advokat Johannes Alois Eriksen)

Staten v/Kommunal- og  
distriktsdepartementet

(Regjeringsadvokaten  
v/advokat Karen Mellingen)

avsagt slik

## K J E N N E L S E   O G   B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder spørsmål om avvisning av et erstatningskrav som er fremmet i et ekspropriasjonsskjønn.
- (2) I forbindelse med byggingen av nytt regjeringskvartal i Oslo er det vedtatt en statlig reguleringsplan for området. Til gjennomføring av planen er det i medhold av plan- og bygningsloven § 16-2 annet ledd vedtatt å ekspropriere park- og veiareal rundt regjeringskvartalet som staten ønsker å eie. Ekspropriasjonsvedtaket retter seg mot Oslo kommune som grunneier. Oslo kommune har ikke hatt innsigelser mot at ekspropriasjonsskjønnet fremmes, og skjønnet er derfor avgrenset til å gjelde erstatningsfastsettelsen. Under saksforberedelsen er det oppnådd enighet om alle krav med ett unntak: krav om erstatning for anført redusert salgsverdi av gamle Deichmanske hovedbibliotek. Partene er uenige om dette erstatningskravet kan fremmes som et krav i skjønnet.
- (3) Med tilslutning fra partene besluttet Oslo tingrett at saken skulle deles slik at avvisningsspørsmålet skulle avgjøres særskilt, jf. skjønnsloven § 2 jf. tvisteloven § 16-1. Den 2. november 2021 avsa Oslo tingrett kjennelse med slik slutning:

«Statens begjæring om avvisning av kommunens krav om erstatning for ulemper på gnr. 208 bnr. 305 i Oslo kommune (gamle Deichmanske bibliotek), tas ikke til følge.»

- (4) Staten ved det daværende Kommunal- og moderniseringsdepartementet anket til Borgarting lagmannsrett, som 24. februar 2022 avsa kjennelse med slik slutning:
- «1. Anken forkastes.
  - 2. I sakskostnader for tingretten betaler staten v/Kommunal- og moderniseringsdepartementet 61 750 – sekstientusensyvhundreogfemti – kroner til Oslo kommune innen 2 – to – uker fra denne kjennelsen er forkynt.
  - 3. I sakskostnader for lagmannsretten betaler staten v/Kommunal- og moderniseringsdepartementet 39 000 – trettinitusen – kroner til Oslo kommune innen 2 – to – uker fra denne kjennelsen er forkynt.»
- (5) Staten ved det nåværende Kommunal- og distriktsdepartementet anket til Høyesterett. Anken gjaldt den generelle rettslige forståelsen av uttrykket «attverande eigedom» i vederlagsloven § 8. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 31. mai 2022 at ankesaken skulle avgjøres av Høyesterett i avdeling, jf. domstolloven § 5 første ledd annet punktum. Høyesterett avsa 22. desember 2022 kjennelse med slik slutning:
- «1. Lagmannsrettens kjennelse, slutningens punkt 1, oppheves.
  - 2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten ved Kommunal- og distriktsdepartementet til Oslo kommune 195 250 – etthundreognittifemtusentohundreogfemti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.»
- (6) Borgarting lagmannsrett behandlet saken på nytt og avsa 22. mars 2023 kjennelse med slik slutning:
- «Skjønssaken avvises for så vidt angår krav på erstatning for ulemper på gnr. 208 bnr. 305, gamle Deichman hovedbibliotek, i Oslo kommune.»
- (7) *Oslo kommune* har anket til Høyesterett. Det anføres at lagmannsretten har bygget på et uriktig vurderingstema ved vurderingen av om arealene inntil bygningsfasaden (bed, brosteinsplass og sykkelstativ) ikke inngår i en driftsenhet med Deichman og derfor ikke er del av samme eiendom etter vederlagsloven § 8.
- (8) For det tilfellet at anken nektes fremmet, har Oslo kommune erklært særskilt anke over lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse. Det anføres at det er en åpenbar feil når lagmannsretten har anvendt tvistelovens sakskostnadsregler og ikke skjønnsloven § 54 b. Lagmannsrettens kjennelse er avsagt etter anke fra staten som ekspropriant, og ansvaret for sakskostnader reguleres da av skjønnsloven § 54 b første punktum. Det følger av denne bestemmelsen at kommunen da har krav på dekning av nødvendige kostnader uavhengig av utfall.
- (9) *Staten v/Kommunal- og distriktsdepartementet* har inngitt tilsvaer. Det anføres at lagmannsrettens avgjørelse er korrekt. Det bemerkes at kommunens anke reelt sett gjelder lagmannsrettens konkrete vurdering, og at det ikke er holdepunkter for at lagmannsrettens konkrete rettsanvendelse tilsier at den generelle lovtolkningen er gal.

- (10) Hva gjelder anken over sakskostnadene, anfører staten at det er korrekt å anvende tvistelovens sakskostnadsregler i denne prosessuelle tvisten. Videre anføres at lagmannsretten har tolket kommunens krav om sakskostnader slik at det kun knyttet seg til situasjonen hvis statens anke skulle bli forkastet, og at dette er en rimelig tolkning av kommunens påstand for lagmannsretten. I alle tilfeller anføres det at kravet er for høyt i lys av Høyesteretts avklaringer i HR-2022-2479-A.
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* kan nekte en anke fremmet dersom den ikke reiser spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre forhold taler for at anken bør prøves, jf. tvisteloven § 30-5.
- (12) Ankeutvalget finner enstemmig at anken over realitetsavgjørelsen bør nektes fremmet.
- (13) Hva gjelder anken over lagmannsrettens avgjørelse om sakskostnadene, kan ankeutvalget bare prøve lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling, samt bevisvurderingen så langt den utelukkende gjelder sakskostnadsavgjørelsen, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd andre punktum. Ankeutvalget kan treffe ny realitetsavgjørelse når det er grunnlag for det, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd tredje punktum.
- (14) Lagmannsretten uttalte følgende i sin avgjørelse:
- «Staten har vunnet ankesaken. Staten har ikke fremsatt krav om sakskostnader, og sakskostnader tilkjennes dermed ikke.»
- (15) Ankeutvalget anser – på samme måte som partene – det mest naturlig å tolke dette slik at lagmannsretten har anvendt tvistelovens ordinære regler om sakskostnader, og ikke skjønnsloven § 54 b, jf. § 54, som lyder slik:
- «§ 54 b.
- Ved anke fra saksøkerens side gjelder bestemmelsene i § 54. Tilsvarende gjelder når det er saksøkte som anker, dersom han helt eller i det vesentlige får medhold. Ellers avgjøres spørsmålet om erstatning av saksomkostninger etter reglene i tvisteloven kapittel 20.
- § 54
- Saksøkeren skal erstatte saksøkte nødvendige utgifter i anledning av skjønnsaken.
- Ved avgjørelsen av spørsmålet om utgiftene har vært nødvendige, skal retten blant annet ha for øye at de saksøkte til varetakelse av likeartede interesser som ikke står i strid, bør nytte samme juridiske og tekniske bistand. Vil saksøkeren pårope denne bestemmelse, må han ta spørsmålet opp snarest mulig under saken.»
- (16) Det er i denne saken ikke tvil om at lagmannsretten behandler en «anke fra saksøkerens side», jf. § 54 b. Spørsmålet er da om kommunens utgifter er «nødvendige utgifter i anledning skjønnsaken», jf. § 54, i et tilfelle hvor lagmannsretten avviser et krav etter anke over en kjennelse der kravet ble fremmet i tingretten.
- (17) Spørsmålet var oppe i Høyesteretts kjæremålsutvalgs avgjørelse i Rt-1996-806 *Søgne*. Saksøkte hadde her fremmet et krav som ble avvist av byretten, og lagmannsretten baserte sin avgjørelse av de tilknyttede sakskostnadene på skjønnsloven § 54. Saksøker – kommunen –

anførte at denne bestemmelsen bare kommer til anvendelse på utgifter til behandling av krav som etter sin art kan avgjøres i skjønnsaken. Kjæremålsutvalget bemerket til dette:

«Etter utvalgets oppfatning har lagmannsretten ikke tolket skjønnsloven § 54 uriktig når det er lagt til grunn at bestemmelsen kommer til anvendelse også når et krav fra en saksøkt i en skjønnsak blir avvist. Den tolking som gjøres gjeldende i kjæremålet – at anvendelsen av bestemmelsen er begrenset til krav som etter sin art kan prøves ved skjønn – er det etter utvalgets syn ikke nærmere holdepunkter for.»

- (18) Staten har vist til at det i saken som ledet til avgjørelsen i HR-2016-1114-U, ikke er vist til skjønnsloven § 54 b. Høyesteretts ankeutvalg avgjorde der imidlertid bare det sakskostnadskravet som var fremmet for Høyesterett, og de saksøkte fikk tilkjent fulle kostnader uten henvisning til noen bestemt hjemmel. Det er under disse omstendigheter ikke grunnlag for å ta 2016-avgjørelsen til inntekt for et annet syn enn det som følger av 1997-avgjørelsen.
- (19) Lagmannsretten har følgelig bygget på uriktig rettsanvendelse når den har lagt til grunn at sakskostnadsspørsmålet knyttet til avvisning av Oslo kommunes krav skal avgjøres etter tvistelovens regler, og ikke skjønnsloven § 54 b, jf. § 54. Etter utvalgets oppfatning fremstår det videre som klart at Oslo kommune har krevet sakskostnader for lagmannsretten uansett sakens utfall.
- (20) Lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse må etter dette oppheves.
- (21) Oslo kommune har nedlagt påstand om å bli tilkjent sakskostnader. Etter skjønnsloven § 54 b skal kommunen som saksøkt i skjønnet tilkjennes sakskostnader hvis den helt eller i det vesentlige får medhold. Ellers avgjøres spørsmålet etter tvistelovens regler.
- (22) I og med at kommunen ikke har fått medhold i avvisningsspørsmålet, har den ikke fått medhold «i det vesentlige» og har ikke krav på fulle sakskostnader etter skjønnsloven § 54 b. Spørsmålet er følgelig om kommunen har krav på sakskostnader etter tvisteloven § 20-3, fordi den har fått «medhold av betydning uten å vinne saken», og det foreligger «tungtveiende grunner». Ankeutvalget er kommet til at vilkårene er oppfylt idet kommunen har fått fullt medhold i den særskilte sakskostnadsanken. Denne delen av lagmannsrettens avgjørelse skal derfor oppheves. Ved fastsettelsen av beløpet er utvalget av den oppfatning at arbeidet med avvisningsspørsmålet fremstår som mer vesentlig enn sakskostnadsspørsmålet. Skjønnsmessig legger utvalget til grunn at kommunen bør tilkjennes en tredjedel av det som er krevet.
- (23) Kommunen har fremsatt krav om å bli tilkjent 31 050 kroner for 18 timers arbeid. I tillegg kommer rettsgebyr med 7 458 kroner, jf. rettsgebyrloven § 8 syvende ledd. De samlede sakskostnader utgjør således 38 508 kroner, slik at kommunen tilkjennes 12 836 kroner.
- (24) Avgjørelsen er enstemmig.

## S L U T N I N G

1. Anken over realitetsavgjørelsen nektes fremmet.
2. Lagmannsrettens kjennelse oppheves hva gjelder sakskostnadene for lagmannsretten.
3. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Kommunal- og distriktsdepartementet til Oslo kommune 12 836 – tolv tusen åtte hundre og trettiseks – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av kjennelsen.

Cecilie Østensen Berglund  
(sign.)

Kristin Normann  
(sign.)

Erik Thyness  
(sign.)